Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet

Lausunto

15.9.2024

VN/4899/2024-MMM-14 03

Asiantuntijalausunto MMM; Ympäristövaliokunta 17.09 2024 klo 10.00 / VNS 4/2024 vp

Neuvotteleva virkamies Markus Schulman

Kansainvälisten taloussuhteiden ja kehitysyhteistyön selonteko kuvaa hyvin kansainvälisen toimintaympäristön muutoksen: ”Poliittiset jännitteet ovat kasvaneet, maailmanpolitiikan voimasuhteet muuttuneet ja aiemmin myönteisinä koetut taloudelliset riippuvuudet nähdään nyt myös riskeinä. Tämän seurauksena niin valtiot kuin yritykset joutuvat kiinnittämään aiempaa enemmän huomiota poliittisiin ja geopoliittisiin riskeihin.”

”Maailmantalouden kasvaneisiin riskeihin on reagoitava tavalla, joka ei tarpeettomasti rajoita avoimesta kaupasta saatavia hyötyjä kuten tuottavuuskasvua tai taloutemme kykyä innovointiin ja uudistumiseen.”

Lisäksi todetaan, että ”kauppapolitiikan tärkein tavoite on suomalaisten yritysten viennin ja investointien edistäminen, minkä lisäksi, kauppapolitiikassa on huomioitava myös huoltovarmuus, turvallisuus ja ympäristövaikutukset.”

Selonteossa kuvattu maailmantilanteen muutos on korostanut tarvetta varmistaa elintarvikkeiden huoltovarmuus ja ruokaturva kaikissa oloissa. Selonteossa esitettyjen tavoitteiden valossa MMM haluaa kiinnittää huomiota tekeillä olevaan maatalouden strategiaan ja elintarvikeviennin kasvattamiseen liittyviin tavoitteisiin, joiden toteuttamiseksi valmistellaan kasvuohjelmaa. Elintarvikeviennin panostuksilla voidaan lisätä sektorin arvonlisää ja parantaa maa- ja elintarviketuotannon kannattavuutta.

Selonteon esittämässä toimenpiteessä todetaan viennin edistämisen toimien kohdentaminen strategisesti merkittäviin painopistemaihin ja hallitusohjelmassa linjatuille sektoreille, missä yhteydessä mainitaan myös elintarvikevienti.

Kannattava elintarviketalous on huoltovarmuuden paras tae. Kotimainen tuotanto on riippuvaista useista tuontipanoksista, joiden saatavuuteen on mahdollista vaikuttaa kotimaista tuotantoa vahvistamalla. Samalla on tärkeää, että sektorin kansainväliset hankintaketjut varmistetaan ja monipuolistetaan kauppapolitiikan keinoin.

Suomessa ruuantuotannon kilpailuetuja ovat runsaat vesivarat, samoin kuin eläinten hyvinvointi ja alhainen antibioottien käyttö eläintuotannossa. Suomen tulee vahvistaa ruoka-alan maakuvaa erityisesti korostaen panostusta kestävään kehitykseen. Ilmastonmuutos kohdistaa huomion monilla alueilla veden niukkuuteen. Hallitusohjelman mukainen elintarvikkeiden viennin kaksinkertaistaminen edellyttää määrätietoista panostamista.

Postiosoite	**Käyntiosoite**	**Puhelin**	**Faksi**	**s-posti, internet**
Postadress	**Besöksadress**	**Telefon**	**Fax**	**e-post, internet**
Postal Address	**Office**	**Telephone**	**Fax**	**e-mail, internet**
Maa- ja metsätalousministeriö				
PL 30 00023 Valtioneuvosto	Hallituskatu 3 A Helsinki	0295 16001 +358 295 16001		kirjaamo.mmm@gov.fi

Selonteko tukee valtioneuvoston periaatepäätöstä (19.10.2023) Kansallisesta metsästrategiasta 2035 (KMS20235). Selonteossa linjataan mm: ”Tuodaan yhteen suomalaista metsäosaamista, tuetaan suomalaisten toimijoiden pääsyä kansainvälisen rahoituksen piiriin ja edistetään suomalaisten asiantuntijoiden sijoittumista kansainvälisiin organisaatioihin.” Esitetty toimenpide on linjassa metsästrategian kanssa, jossa yhtenä toimenpiteenä metsäalan uudistumista ja kilpailukykyä edistämään on tunnistettu kansainvälisen osaamisen, yhteistyön ja vaikuttamisen lisääminen.

Suomi on sitoutunut ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävään kehitykseen. Monenkeskisen, multilateraalisen yhteistyön merkitys korostuu maapallon kolmoiskriisin (ilmastonmuutos, monimuotoisuuden heikkeneminen, saastuminen) keskinäisriippuvuuksien ymmärtämisessä. Ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa, jota nyt annettu selonteko täydentää, linjataankin: ”Suomi korostaa monenkeskisen yhteistyön välttämättömyyttä ympäristö- ja ilmastokysymyksissä. Suomi vahvistaa monenkeskistä sääntöpohjaista järjestelmää ja yhteistyötä sekä toimii globaalisti kansainvälisen oikeuden, demokratian ja ihmisoikeuksien vahvistamiseksi.”

Kansainväliset sekä EU:n metsä-, energia- ja ympäristöpolitiikkaan liittyvät sitoumukset ja sopimukset vaikuttavat merkittävästi Suomen metsäsektoriin. Yhdistyneiden kansakuntien prosesseissa muotoutuu, millaisen roolin metsät maailmanlaajuisesti saavat tulevaisuuden haasteiden ratkonnassa. Suomi on sitoutunut yli sataan kansainväliseen metsiä ja ympäristöä käsittelevään sopimukseen. Keskeinen sitoumus ovat YK:n kestävän kehityksen tavoitteet, joiden saavuttamisessa metsien merkitys on olennainen.

Kansainvälisen kauppa- ja kehityspolitiikan tarkastelu yhdessä on hyvä ja tarpeellinen lähtökohta. Käytännön tasolla asiat liittyvät tiiviisti toisiinsa, sillä kehittyvissä maissa yhteistyötä tulee rakentaa pitkäjänteisesti esim. tutkimus- ja kehitystyöllä, johon kaupallinen yhteistyö kytkeytyy.

Uusiutuvien luonnonvarojen kestävä hallinta ja käyttö ja ruokaturva ovat nykyisessä geopoliittisessa tilanteessa entistäkin tärkeämpiä globaalille kehitykselle. Suomella on osaamista ja innovaatioita kestävässä metsätaloudessa, vesitaloudessa ja ruokaturvassa, mikä luo hyvän perustan myös alan yritysten kansainväliselle kaupalle. Yhtenä esimerkkinä on kouluruoka, jota Suomi on hyödyntänyt esimerkkinä yhteiskunnallisesta innovaatiosta. Näiden sektoreiden tulisi näkyä Suomen panostuksessa sekä kahdenvälisessä että YK-tason kehitysyhteistyössä. Suomen tulisi hyödyntää osaamisemme näkymistä myös YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestö FAO:ssa lisäämällä vapaaehtoisrahoitusta profiloitumistamme tukeviin kohteisiin.

Selonteon mukaan: ”Kehittyvät maat tarvitsevat tukea pystyäkseen siirtymään puhtaampaan teknologiaan ja tuotantomalliin. Lisäksi erityisesti vähiten kehittyneet maat ja pienet saarivaltiot tarvitsevat apua ilmastonmuutokseen sopeutumiseen, kuten tukea muuttuvia sääoloja kestävään viljelyyn. Suomi tukee kehittyvien maiden toimia ilmastonmuutoksen hillinnässä ja siihen sopeutumisessa sekä luontokadon pysäyttämistä kansainvälisten sopimusvelvoitteidensa mukaisesti. Kansainväliset ilmastotavoitteet luovat myös markkinoita ympäristö- ja ilmastoteknologialle ja lisäävät kysyntää suomalaisyritysten tuotteille ja ratkaisulle.”

On tärkeää edistää suomalaisten toimijoiden kestävään metsätalouteen ja biotalouteen liittyviä liiketoimintamahdollisuuksia olemassa olevien resurssien puitteissa. Tätä tukee myös vuonna 2022 julkaistu Suomen biotalousstrategia, jonka tavoitteina on mm. luoda kilpailukykyisiä ja innovatiivisia biotalouden ratkaisuja maailmanlaajuisiin ongelmiin sekä synnyttää niin kotimaahan kuin kansainvälisille markkinoille uudistavaa liiketoimintaa, joka tuo hyvinvointia koko Suomelle.